

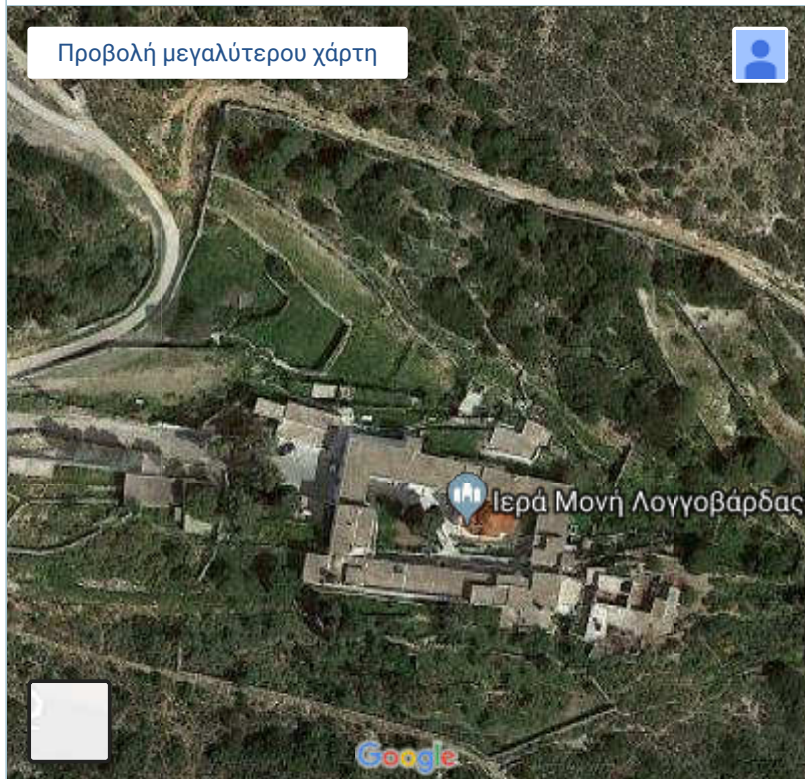
Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ ΛΟΓΓΟΒΑΡΔΑΣ

Σύντομο Ιστορικό

Θέση καί τοπογραφία. Τό μοναστήρι τῆς Ἱ. Κοινοβιακῆς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, πού προσονομάζεται «Λογγοβάρδα» ἀπό τήν τοποθεσία ὅπου ἔχει κτιστεῖ, βρίσκεται ΒΑ τῆς πρωτεύουσας τῆς Πάρου Παροικίας καί σέ ἀπόσταση πέντε χιλιομέτρων ἀπ' αὐτήν, ἀνάμεσα σέ δύο συγκλίνουσες πλαγιές, σάν σφηνωμένη, στό ψηλότερο τμήμα τῆς λαγκαδιᾶς, λίγο πιό κάτω ἀπό τίς ράχες τῶν λόφων Παχνᾶ, ἀνατολικά, καί Κόρακα, δυτικά, σέ ὑψόμετρο 160 μ.

Χάρτης Google

Προβολή μεγαλύτερου χάρτη

©2019 Δεδομένα χάρτη Εἰκόνες ἀπό ©2019, CNES / Ἀναφορά σφάλματος χάρτη

Ἀνάμεσα στίς δύο λοφοσειρές, τῆς Λογγοβάρδας καί τοῦ βόρειου τμήματος τοῦ νησιοῦ, παρεμβάλλεται ἡ πεδινή ἔκταση τοῦ κάμπου τῆς Ναούσης, ὅπου τό ἔδαφος εἶναι σχετικά εὐφορο καί εὐδοκιμοῦν ἀμπέλια καί δημητριακά.

Ὡς πρός τήν ἐρμηνεία τοῦ τοπωνυμίου Λογγοβάρδα, στό ὁποῖο εἶναι χτισμένη ἡ Μονή καί ἀπό τό ὁποῖο πῆρε καί τήν προσωνομία της, ὁ Γυμνασιάρχης τοῦ γυμνασιακοῦ παραρτήματος Πάρου τή δεκαετία τοῦ 1950 καί ἀργότερα Γενικός Ἐπιθεωρητής καί Ἐκπαιδευτικός Σύμβουλος Ἀντώνιος Φλ. Κατσουρός, τό ἐπισυνάπτει μέ τά τοπωνύμια τῆς Μεσσηνίας «Λαγγούβαρδος» καί τῆς Ἄνδρου «στοῦ Λαγγουβάρδου». «Ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων», γράφει ὁ Κατσουρός, «ἀρχικῶς ἡ ἐν Πάρῳ τοποθεσία "Λαγγουβάρδα", ἣτις ἐν ἐγγράφοις φέρεται ἀνάρθρως, ἦτο ἀρσενικοῦ γένους καί γενικῆς πτώσεως, ἦτοι: 'ς τοῦ Λαγγουβάρδα· ἀλλά μετά τήν ἴδρυσιν ἐκεῖ τῆς Μονῆς, ἐκ τῶν συνεκφορῶν: ἡ Μονή 'ς τοῦ Λαγγουβάρδα - ἡ Μονή Λαγγουβάρδα, ἐγένετο θηλυκοῦ γένους, κατά παράλειψιν τῆς λέξεως Μονή».

Τῆ σημασία δέ τοῦ ὀνόματος ἐξηγεῖ ἀπό τό ἐθνικό ὄνομα Λογγοβάρδος, γνωστό ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐποχή ἀνακαινίσεως τῆς Παναγίας Ἐκατονταπυλιανῆς, τό ὁποῖο ἐγένε οἰκογενειακό ὄνομα. Τό Λογγοβάρδος ἀργότερα παραφθάρθηκε σέ Λαγκούβαρδος, τό 19 αἰῶνα. Ὡς οἰκογενειακό δέ ὄνομα σήμερα ὑπάρχει στήν Κρήτη. «Πιστεύω», συμπεραίνει ὁ Κατσουρός, «ὅτι μέ τό οἰκογενειακό αὐτό ὄνομα σχετίζονται καί οἱ ἀνωτέρω τοποθεσίαι τῆς Τριφυλίας, τῆς Ἄνδρου καί τῆς Πάρου, ὅτι δηλαδή φανερώνουν τόπους, τῶν ὁποίων ὁ ἰδιοκτήτης ἐκαλεῖτο Λαγγούβαρδος ἢ Λαγγουβάρδας».

Α΄ Περίοδος (1638 - 1800)

Ἰδρυση τῆς Μονῆς. Στήν ἀνωτέρω λοιπόν τοποθεσία ὑπῆρχε ἀπό τόν 15ο αἰ. σχεδόν ἐρειπωμένος ναός τιμῶμενος στό ὄνομα τῆς Παναγίας ὁ ὁποῖος εἶχε τήν προσωνομία Χρυσοπηγή ἢ Πανάχραντος Χρυσοπηγή ἢ Κυρία Χρυσή Πηγῆ, πού στίς ἀρχές τοῦ 17ου αἰ. ἀνήκε στόν ἱερέα τῆς Ναούσης *Χριστόφορο Κορφιάτη*, μετά τό θάνατο τοῦ ὁποῖου ἡ πρεσβυτέρα του, σέ πολύ γεροντική ἡλικία, τόν παραχώρησε τόν ἐγγονό της ἱερέα *Χριστόφορο Παλαιολόγο*, μέ τόν ὄρο νά ἀνεγείρει αὐτόν καί νά ἰδρύσει μοναστήρι, ὅπου ὁ ἴδιος καί ἄλλοι μοναχοί θά ἐμόναζαν. Τό 1638, λοιπόν, ὁ

Χριστόφορος Παλαιολόγος γίνεται ο κτήτωρ του ναού, τον οποίο όμως επισκεύασε ο αδελφός του ιερομόναχος *Ίωακείμ Παλαιολόγος* και συγχρόνως γίνεται, προφανώς, σε λίγα χρόνια ιδρυτής νέας μονής στην Πάρο και ο πρώτος της ηγούμενος. Μέ την εργατικότητα του, αλλά και με την διοικητική και οργανωτική ικανότητα που τον διέκρινε, κατόρθωσε να υψώσει τη Μονή και να την καταστήσει γνωστή και υπολογίσιμη μοναστική δύναμη στον έλλαδικό χώρο. Γι' αυτό και με τό σιγίλλιο της 6ης Αυγούστου 1652 του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Παΐσιου Α' έπιχορηγήθηκε ή σταυροπηγιακή και πατριαρχική της αξία.

Κατά την πρώτη περίοδο ηγούμενοι της Μονής διετέλεσαν επίσης οι: α) ο ιερομόναχος Χρύσανθος (1689 - 1696), κατά την ηγουμενία του οποίου ή Μονή είχε φθάσει σε ζηλευτό σημείο άκμης και προόδου, τόσο από τη διαβίωση μοναχών, όσο και από δωρεές κτημάτων των ιδίων αλλά και λαϊκών, β) ο ιερομόναχος *Παρθένιος* (1696 - 1751), του οποίου ή περίοδος ηγουμενίας παραμένει σκοτεινή λόγω έλλείψεως πηγών, γ) ο ιερομόναχος *Νεόφυτος Καλουδάς* (1751 - 1787), όπου παρατηρείται αναγέννηση της Μονής και αξιόλογα έργα έπιτελούνται, και δ) ο ιερομόναχος *Ίωαννίκιος Ραγκούσης* (1788 - 1800), κατά τό διάστημα της ηγουμενίας του οποίου ή Μονή βρισκόταν στή μεγίστη άκμή της.

Παρακμή και έρήμωση της Μονής (1800 - 1825). Η άκμή και ή άκτινοβολία της Μονής έμελλε, με την κοίμηση του Ίωαννίκιου Ραγκούση, να διακοπεί άπτότομα και ή Λογγοβάρδα να ακολουθήσει τό δρόμο της έρημώσεως και παρ' όλίγο της τελείας έρειπώσεως του μνημείου, μέ κύρια αίτία τή διαρπαγή της περιουσίας της από τούς προκρίτους της Νάουσας.

Β' Περίοδος (1825 - 1930)

Αναγέννηση και άκτινοβολία της Μονής. Τή μεγάλη αυτή περίοδο της Μονής έγκαινιάζουν οι περίφημοι ιερομόναχοι από την Πελοπόννησο *Φιλόθεος Γεωργίου* και *Ίερόθεος Ί. Βοσυνιώτης*, ή άφιξη των οποίων στην Πάρο δέν ήταν προγραμματισμένη από τούς ίδιους αλλά από τόν Θεό. Διότι αναγκάστηκαν να διακόψουν τό πολύτιμο έργο τους στην ανακαινισθείσα από αυτούς Ί. Μονή Ζωοδόχου Πηγής των «Άρωμάτων» Κυνουρίας, λόγω της έπιδρομής του Ίμπραήμ Πασά, και για να γλυτώσουν αναχώρησαν με κατεύθυνση την Ίκαρία. Περνώντας από την Πάρο, στάθμευσαν στή Νάουσα για να έπισκεφθούν τόν *Ίωάσαφ Κοντό*, παλαιό γνώριμο του Φιλοθέου από τό Άγιο Όρος και ηγούμενο της Ί. Μ. Αγ. Χαραλάμπους Πάρου. Ο Ίωάσαφ μαζί μέ τόν ιερομόναχο *Κύριλλο Παπαδόπουλο*, ηγούμενο της Ί. Μ. Αγ. Γεωργίου Λαγκάδας Πάρου, μεσολάβησαν στους προκρίτους της Ναούσης, οι όποιοι μέ προθυμία παραχώρησαν τή Μονή Λογγοβάρδας στον Φιλόθεο και τή συνοδεία του για μόνιμη έγκατάσταση.

Σταθμό στην ιστορία του μοναχισμού και στην ιστορία της Πάρου σημειώνει ή νέα αυτή περίοδο της Λογγοβάρδας, ή όποία δίκαια ονομάστηκε "χρυσούς αίών" της Μονής. Κατά την πολυετή αυτή πορεία πολλά πραγματοποιήθηκαν. Καί όλα μέ τή συμβολή και των μοναχών, που εργάζονταν άοκνα και άποδοτικά. Όλοι μετείχαν στά κοινά έργα, μέ πρωτοφανή ένθουσιασμό, υπακούοντας στό διοικητικό και οργανωτικό πνεύμα του Φιλοθέου Α' και άκολούθως του Ίεροθέου Α'. Ανακαινίστηκαν «έκ βάρων» τά έρειπωμένα κελλιά, έπισκευάστηκαν τά υπάρχοντα κτίσματα και κτίστηκαν νέα στή δυτική πλευρά, έγινε έκβραχισμός της νότιας πλευράς, κατασκευάστηκαν δεξαμενές βρόχινου νερού, κτίστηκαν άνεμόμυλος, έλαιοτριβείο, πατητήρι και ρακιδεϊό, άγόρασαν δέ άμπέλια, άγρούς, «ήμιόνους, τετράποδα και αίγοπρόβατα...» κ.ά.

Κατά την δεύτερη περίοδο ηγούμενοι της Μονής διετέλεσαν οι α) *Φιλόθεος Α' Γεωργίου* (1825 - 1860), ή «πνευματικομάννα», δηλαδή πρύτανης των έξομολόγων, κατά τόν άγιο *Άρσένιο* τόν έν Πάρω, β) ο *Ίερόθεος Α' Βοσυνιώτης* (1860 - 1887), προικισμένος από τόν Θεό μέ τό χάρισμα των «σημείων και τεράτων», «όντινα ηύλόγει ήτο εύλογημένος και όντινα κατηράτο ήτο κατηραμένος», γ) ο *Ίωακείμ Άγουρος* (1865 - 1868), τύπος έγκρατευτού και πιστού τηρητού των κανόνων της κοινοβιακής μοναχικής πολιτείας, δ) ο *Φιλόθεος Β' Βοσυνιώτης* (1887 - 1905), άντάξιος των προκατόχων του στή φιλοπονία, στην έγκράτεια, στην τήρηση των κανόνων, στίς έλεημοσύνες, στην πραότητα, στην όργάνωση της Μονής,

διακρίθηκε στην ζωγραφική, καί ε) ὁ Ἱερόθεος Β΄ Βοσυνιώτης (1905 - 1930), ὁ ὁποῖος συνετέλεσε στην περαιτέρω ἀκμή καί αἴγλη καί ἀνύψωση τῆς Μονῆς καί ὑπῆρξε «τύπος καί ὑπογραμμός», πρότυπο ἐναρέτου ἀνδρός, κοσμούμενος μέ ἀρετές καί χαρίσματα πνευματικά.

Ἡ Γ΄ Περίοδος (1930 - 1980).

Ἡ ἀκτινοβολία συνεχίζεται γιά μισό αἰώνα. Μετά τήν κοίμηση τοῦ Ἱεροθέου Β΄ Βοσυνιώτη, στίς 13 Ἰανουαρίου 1930, τά ἡνία τῆς διακυβερνήσεως ἀνέλαβε ἐπάξια ὁ ἀρχιμ. **Φιλόθεος Γ΄ Ζερβάκος**, σέ ἡλικία 46 ἐτῶν. Ὁ π. Φιλόθεος ὑπῆρξε μία κορυφαία μορφή τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ. Πρᾶος καί πλήρης Πνεύματος ἁγίου. Μαθητής καί πνευματικό παιδί τοῦ ἁγ. **Νεκταρίου**, ἐβάδισε στά ἴχνη τοῦ ἁγ. Ἀρσενίου καί κατέστη «ἀπάντων τῶν ἁγίων ὁμόσκηνος» καί τῶν «πιστῶν Παρίων τό ἀγλαΐσμα». Ἐπί μισό ἀκριβῶς αἰώνα, ὡς ἡγούμενος ἄφησε ἐποχή στην ἱστορία τῆς Μονῆς, ἀλλά καί τῆς Πάρου, ἐπειδή ἡ δραστηριότητά του δέν περιοριζόταν στά στενά πλαίσια τῶν δραστηριοτήτων μιᾶς μονῆς. Ὁργανωτικό καί διοικητικό πνεῦμα, δεινός κήρυκας τοῦ θείου λόγου, πνευματικός ἀπό τοὺς ὀνομαστούς τῆς Ἑλλάδος (ἐξομολογοῦσε πολιτικούς, μητροπολίτες, καθηγητές πανεπιστημίου, στρατιωτικούς, ἐπιστήμονες κ.ἄ.), ἰδρυτής ναῶν καί μονῶν, κοινωνικός καί ἐθνικός ἐργάτης, φιλόδοξος, συγγραφεύς κ.ἄ.

Ἐπί τῆς ἡγουμενίας τοῦ π. Φιλοθέου πραγματοποιήθηκαν σπουδαῖα ἔργα (ἀγορές κτημάτων, ἐπισκευές κτηρίων, κτίσεις ναῶν καί μονῶν, διάφορες προσφορές σέ ποικίλα ἔργα κ.ἄ.), ἐνῶ παρατηρήθηκε ἀθρόα προσέλευση μοναχῶν στή Μονή, ὥστε νά ἀριθμεῖ, πρό τῆς Κατοχῆς, σαράντα τρεῖς μοναχοὺς καί δοκίμους. Δίκαια λοιπόν τήν περίοδο 1930 - 1980 μποροῦμε νά τήν ὀνομάσουμε Χρυσό Αἰώνα τῆς Μονῆς.

Μετά τήν κοίμηση τοῦ π. Φιλοθέου τήν ἡγουμενία ἀνέλαβε ὁ ὑπέργηρος ἱερομόναχος καί πνευματικός π. **Δαμιανός Κωστόπουλος**, τόν ὁποῖο τό 1983 διαδέχθηκε ὁ ἱερομόναχος Ἱερόθεος Νικολάκης, ὁ ὁποῖος σήμερα ζεῖ στή Νάξο ἀπ' ὅπου καί κατάγεται, ἐνῶ τελευταῖος ἡγούμενος εἶχε ἀναλάβει ὁ ἱερομόναχος π. **Ἐπιφάνιος Χατζόπουλος**, ὁ ὁποῖος ἀπεδήμησε πρός Κύριον τήν Πέμπτη 19 Ἀπριλίου 2001.

Τό ἔργο τῆς Μονῆς τόν 20ό αἰώνα.

Τό πολυσχιδές ἔργο πού ἀρχισε ἀπό τόν περασμένο αἰώνα, μέ πρωτοπόρους καί θεμελιωτές τοὺς θεσπίσαντες τοῦτο ἡγουμένους Φιλόθεο Α΄ καί Ἱερόθεο Α΄, συνεχίζεται ἀπαρασάλευτο καί εἶναι τοῦτο κυρίως πνευματικό, ἐθνικό καί κοινωνικό.

Α΄. Τό πνευματικό ἔργο.

1. Ἡ ἐκκλησιαστική τάξη. Ἡ Μονή ἀκολουθοῦσε στίς ἱερές ἀκολουθίες τό Ἱεροσολυμιτικό τυπικό τοῦ ἁγ. Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, κατά τήν καθιερωθεῖσα καί στά μοναστήρια τοῦ Ἁγ. Ὅρους παλαιά τάξη. Κάθε Δευτέρα, Τετάρτη καί Παρασκευή γινόταν στίς 11 τό πρῶν Παράκληση. Οἱ ἀκολουθίες ἀρχίζαν στίς 2 τά ξημερώματα καί τελείωναν ἀργά τό πρῶν, ἐνῶ ἀγρυπνίες ἐτελοῦντο κατά τίς δεσποτικές καί θεομητορικές ἑορτές.

2. Ἡ ἐργασία. Κατά τίς ἐργάσιμες ἡμέρες οἱ μοναχοὶ δέν ἔμεναν ἀργοί, ἀλλά ἀποτελοῦσαν μιά κυψέλη, ὅπου ὁ κάθε μοναχός προσέφερε ἀνάλογα μέ τίς δυνατότητές του. Ἔτσι ὑπῆρχαν τά διακονήματα τοῦ γεωργοῦ, τοῦ γραμματέως, τοῦ μάγειρα, τοῦ φούρναρη, τοῦ οἰκονόμου, τοῦ κηπουροῦ, τοῦ μελισσοκόμου, τοῦ ὑποδηματοποιοῦ, τοῦ ράπτη, τοῦ ἀγιογράφου κ.ἄ.

3. Νηστεία και έγκράτεια. Έπειδή η έγκράτεια είναι από τις μεγαλύτερες αρετές του ανθρώπου, στην κοινή τράπεζα της Μονής είχε απαγορευτεί η κρεωφαγία, καθώς και τό λάδι κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή και όλες τις κανονισμένες για όλους νηστείες του έτους. Οι μοναχοί προσήρχοντο δύο φορές την ημέρα στην τράπεζα, ενώ κατά τη διάρκεια του γεύματος άκουγαν αναγνώσματα από Συναξαριστές, Έρμηνείες Αποστόλων κ.ά.

Οι κανονισμοί αυτοί της τάξεως στην τράπεζα, καθώς και η απαγόρευση της εισόδου στις γυναίκες, η τήρηση των νηστειών, η ύπακοή στον ήγούμενο, ο καταμερισμός των εργασιών κ.ά. είχαν καθιερωθεί από την εποχή των πρώτων ήγουμένων Φιλοθέου Α΄ και Έροθέου Α΄, όταν οι ίδιοι είχαν συντάξει τους «Κανονισμούς της Μονής».

4. Η έξομολόγηση. Ένα από τα πρώτιστα και τό κατ' έξοχήν πνευματικό έργο της Μονής ήταν η έξομολόγηση των χριστιανών. Πόσες ψυχές δέν βρήκαν αλήθεια θεραπεία των παθών τους και την έν Χριστώ ειρήνη φεύγοντας από τη Μονή, έπειτα από την έξομολόγηση των αμαρτιών τους στους κατά καιρούς πνευματικούς της;

Τό έθνικό και κοινωνικό έργο

Στόν κοινωνικό και έθνικό τομέα η Μονή Λογγοβάρδας δέν ύστέρησε καθόλου. Συνοπτικά αναφέρουμε ότι μοναχοί της Μονής, μέ προτροπή του ήγουμένου, πολέμησαν στην Άλβανία. Δύο μοναχοί καταδικάστηκαν από Ίταλικό στρατοδικείο για κατασκοπία σέ θάνατο και σώθηκαν εκ θαύματος μέ την κατάρρευση της Ίταλίας. Σέ όλο τό διάστημα της Κατοχής η Μονή και τά μετόχιά της υπήρξαν κρησφύγετο Έλλήνων και Άγγλων άξιωματικών. Καί, τέλος, μέ θαυμαστό τρόπο ο π. Φιλόθεος Ζερβάκος έσωσε μέ θαυματουργικό τρόπο τούς καταδικασμένους σέ θάνατο από τούς Γερμανούς 125 νέους της Πάρου, μετά την έπιδρομή κομμάντος στό άεροδρόμιο των Μαρμάρων.

Έπίσης, τό έργο της φιλανθρωπίας η Μονή τό έξασκοϋσε κατά τρόπο έξαιρετικό και άποδοτικό, πάντα χωρίς τυμπανοκρουσίες. Στά παλαιότερα χρόνια, όταν υπήρχε πείνα και δυστυχία στην Πάρο, τό μοναστήρι έφθανε άρωγό και πρόθυμο πάντα νά προσφέρει υλική βοήθεια (σέ χρήμα και είδη) και παράλληλα πνευματική και ψυχική τροφή μέ την έξομολόγηση και τις νουθεσίες. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τά παραδείγματα της άφίξης των έξαθλιωμένων προσφύγων από τη Μικρά Άσία τό 1922, όπου 150 άτομα καθημερινώς προμηθεύοντο άγαθά από τη Μονή, την περίοδο του Μεσοπολέμου (1920 - 1930), αλλά και την περίοδο της Κατοχής (1940 - 1944), όπου πλήθος ανθρώπων γλύτωσαν από τόν έξ άσιτίας θάνατο λόγω της προσφοράς της Μονής.

Κλείνοντας τό σύντομο αυτό ιστορικό της Μονής Λογγοβάρδας, πρέπει νά αναφέρουμε επίσης ότι από τό 1937 έως τό 1975 περίπου, η Μονή είχε καταστεί καλλιτεχνικό κέντρο, μέ άκμάζουσες τις τέχνες της άγιογραφίας και της βιβλιοδετικής, μέ φήμη πού ξεπέρασε τά όρια της Πάρου, καθώς επίσης ότι διέθετε αξιόλογη βιβλιοθήκη, πού περιέχει 4.000 περίπου βιβλία και χειρόγραφους κώδικες, ο παλαιότερος των οποίων χρονολογείται από τό 1699.

Όλα τά παραπάνω άντλήσαμε από τό βιβλίο του κ. Νικ. Χρ. Άλιπράντη «Η Έερά Κοινοβιακή Μονή της Ζωοδόχου Πηγής Λογγοβάρδας Πάρου», Έκδ. Παριανή Βιβλιοθήκη, Άθήνα 1984, τόν όποιο και εύχαριστούμε θερμά για την άδεια δημοσίευσης πού μάς παραχώρησε.